

SM/433

Aan de Hooggeleerde Heer
 Prof. Mr. C.P.M. Romme,
 Ruysdaelweg 14,
Overveen.

Amice,

Nu Uw vacantie geleidelijk ten einde begint te lopen acht ik het moment geschikt om U iets meer te vertellen over de gang van zaken met betrekking tot Nieuw-Guinea en tevens te antwoorden op Uw brief van 12 Augustus jl. Van Indonesische zijde is aandrang uitgeoefend om de Nieuw-Guinea-conferentie zo snel mogelijk te houden. Wij hebben voorgesteld om de begindatum op 30 September a.s. te bepalen nadat ik van de Voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer gehoord had dat zij daartegen geen bezwaar hadden. Zoals wel meer voorkomt zijn echter de desiderata van onze Indonesische broeders innerlijk moeilijk verenigbaar. Toen aan Hatta werd medegedeeld, dat de conferentie eerst op 30 September zou kunnen beginnen, was hij teleurgesteld. Wij moesten hem echter tevens mededelen, dat deze vertraging ook op het conto van de Indonesiërs zelf te stellen was, immers de vertaling van het Indonesisch gedeelte van het rapport dat ongeveer 300 pagina's groot is, heeft geruime tijd in beslag genomen. Ze is thans de vorige week naar de Staatsdrukkerij gegaan, naar op verlangen van de Indonesische leden der Nieuw-Guinea-Commissie moet de Nederlandse vertaling eerst naar Indonesië toe om daar vergeleke te worden met de oorspronkelijke tekst voordat de vertaling gepubliceerd wordt. Toch is de vertaling toevertrouwd geworden aan iemand, die daartoe van Indonesische zijde was aangewezen, een Nederlander, in wie men bijzonder vertrouwen stelde. Deze Nederlander schijnt echter weinig Nederlands stijlgevoel te bezitten, want de vertaling is in een zeer kreupel Nederlands tot ons gekomen. Ik hoop nu maar dat ik spoedig de gereviseerde vertaling aan de Kamers kan voorleggen, aangezien anders ook de datum 30 September in de knel komt. De datum 30 September is reeds enige weken geleden door ons voorgesteld; wij hebben daarop nog geen enkel antwoord ontvangen, maar inmiddels heeft Sukarno weer gisteren in een van zijn redevoeringen verklaard, dat de Nieuw-Guinea-conferentie op 30 September zal aanvangen. Over de vraag wie er van Indonesische zijde komen hebben wij alleen officieus berichten die al weer geruime tijd oud zijn, doch aan deze onzekerheid zal wel de kabinetsformatie in Indonesië die nog steeds niet geslaagd is debet zijn.

Minister

Minister Spender is deze week hier in Nederland geweest en heeft een verklaring afgelegd omtrent het Australisch standpunt, die aan duidelijkheid niets te wensen overlaat. Bij zijn bezoek te mijnent legde hij er de nadruk op, dat hij vertrouwde dat wij op geen enkele wijze aan de Indonesische eisen voet zouden geven, omdat dit het begin van het einde zou zijn. Hij liet duidelijk doorschemeren, dat wanneer wij Nieuw-Guinea aan Indonesië zouden afstaan de Australiërs er zouden binnenrukken.

President Sukarno heeft op onafhankelijkheidsdag onder meer gezegd, dat wanneer de Nieuw-Guinea-conferentie zou mislukken en voor het eind van dit jaar geen oplossing voor het Nieuw-Guinea-vraagstuk was gevonden, het Nederland gezag over Nieuw-Guinea een eind zou nemen omdat dit slecht voor één jaar gehandhaafd was. Het was nodig tegen deze bewering stelling te nemen en in het Kabinet is overwogen of ik een verklaring terzake zou uitgeven. Men vreesde echter dat, gezien de spontane aard van Sukarno, dit antwoord een wederwoord zou uitlokken, waardoor zich een openbaar debat tussen President Sukarno en mij zou kunnen ontwikkelen. Daarom is besloten dat wij Gouverneur van Waardenburg een interview zouden laten weggeven, waarin de puntjes op de i werden gezet zonder dat de naam van President Sukarno daarin werd vermeld. Dit interview is ook in de internationale publiciteit gebracht, voor welk doel ik veel baat heb gehad bij de adviezen van van Kleffens.

Bij de receptie die Roem op 17 Augustus jl. gaf hebben zowel Stikker als Drees en ik aan Roem van onze teleurstelling over de redevoering van Sukarno op die dag doen blijken. Roem heeft dit terstond aan Djakarta geseind en vroeg mij enkele dagen later met kennelijke voldoening of ik gelezen had dat Natsir alvorens de opdracht tot kabinetsformatie te aanvaarden de eis had gesteld dat Sukarno zich van redevoeringen op eigen gezag zou onthouden. Ik bevestigde hem dit, maar heb sindsdien bemerkt, dat President Sukarno op de oude wijze voortgaat.

Zoals U zich zult herinneren had ik aanvankelijk het idee om de zienswijze van Hirschfeld met betrekking tot het Nieuw-Guinea-vraagstuk zoals dit is neergelegd in een rapport van hem ter kennis van de Commissie voor Uniezaken te brengen. U had mij verzocht als tegengif tevens een rapport van von Balluseck gedeeltelijk ter kennis van de Kamercommissie te brengen. In het Kabinet vreest men echter zeer dat het brengen van het rapport van Hirschfeld in de Kamercommissie tot gevolg zal kunnen hebben, dat dit rapport zijn weg naar Indonesië zou vinden. Ge begrijpt welke vermoedens men in dit verband had. Daarom is besloten geen van beide rapporten ter kennis van de Commissie voor Uniezaken te brengen. Nadien is echter gebleken - doch dit is uiterst vertrouwelijk - dat Hirschfeld bij zijn afscheidsbezoek aan Cochran verklaard had dat hij zou pogen de Nederlandse Regering tot zijn zienswijze over te halen en dat hij vertrouwde daarin wel te zullen slagen. Cochran heeft dit prompt naar Amerika geseind en vandaar is dit bericht weer op het Ministerie van Buitenlandse Zaken aangekomen, waar men dit gedementeed heeft. Mijn vrees is nu, dat Hirschfeld

van zijn zienswijze ook elders in Indonesië heeft doen blijken, zodat het standpunt van Hirschfeld in Indonesië niet onbekend is. Neen ik daarbij in aanmerking, dat President Sukarno in een zijner laatste redevoeringen verklaarde dat er Nederlandse kringen waren, die voor afstand van Nieuw-Guinea zijn en dat hij hoopte dat deze kringen aan invloed zouden winnen, dan mag men aannemen, dat Sukarno de indruk heeft, dat de Nederlandse tegenstand tegen afstand van Nieuw-Guinea kan gebroken worden, hetgeen een verklaring zou kunnen zijn voor zijn ongemeen felle toon en zijn bedekte of openlijke bedreigingen.

Midden Augustus is er hier een Ambassadeursconferentie gehouden, waaraan de belangrijkste figuren uit onze diplomatenwereld deelnamen en waarin ook het vraagstuk Nieuw-Guinea is besproken. Aanwezig waren o.m. Tjarda van Starckenborgh, Michiels van Verduynen en van Kleffens. Bij die conferentie bleek, dat men vrij unaniem van mening was, dat men inzake Nieuw-Guinea niet naar een compromis moest zoeken, omdat dit praktisch niet te realiseren zou zijn, maar dat men strak aan het Nederlandse standpunt moest vasthouden.

Ge zult gezien hebben, dat ik mij officieel gedistancieerd heb van een passage in het Nederlands gedeelte van het Nieuw-Guinea-rapport, waarin de Nederlandse leden aan hun bezorgdheid uiting gaven ten aanzien van het door missie en zendinggeven onderwijs bijaldien een Islamitische staat het gezag over Nieuw-Guinea zou krijgen. Deze passage is bepaald ontactisch en mede met het oog op de belangen van missie en zending in Indonesië heb ik in overleg met beiden een verklaring uitgegeven, waarbij de Nederlandse Regering te kennen geeft, dat de Nieuw-Guinea-kwestie door het zojuist gesignaleerde element niet mag beïnvloed worden. In de Katholieke Indonesische wereld was tegen deze passage trouwens reeds geptotesteerd.

Indordaad is juist wat ge in Uw brief van 12 Augustus schrijft, dat de nieuwe Indonesische constitutie, die bepaalt dat de Republiek Indonesië het grondgebied van Indonesië omvat, vergezeld gaar van een Memorie van Toelichting waarin gezegd wordt dat de Republiek het voormalig Nederlandsch-Indië omvat. De daeraha - aldus mijn inlichtingen - hadden gewild, dat deze passage uit de Memorie van Toelichting in de Grondwet zelf zou worden opgenomen. Hatta heeft zich daartegen verzet en als compromis is nu de bepaling uit de Grondwet naar de Memorie van Toelichting overgeheveld. Ik heb ernstig overwogen, ook reeds voor ik Uw brief ontving, of wij op grond van deze toelichting zouden moeten weigeren vooralnog over Nieuw-Guinea te confereren. Uiteindelijk geloof ik, dat het internationaal moeilijk zou begrepen worden indien wij op grond van een dergelijke juridische overweging ons onttrokken aan de overeenkomst van de Ronde Tafel Conferentie, waarin bepaald staat dat wij onderhandelen moeten. Indonesië zou de Memorie van Toelichting niet kunnen desavoueren zonder aanmerkelijk gezichtsverlies en daartoe dus niet willen overgaan. Zo zou er een deadlock ontstaan, die de hartstochten in Indonesië tegen ons zou opzweepen.

De kwestie Nieuw-Guinea kan zijn repercussies hebben op onze verhouding tot Indonesië. Het is mijn bedoeling krachtig stand te houden bij het eens door ons ingenomen standpunt, maar dit te doen op zulk een wijze, dat Indonesië niet onnodig geprikkeld wordt. In het Kabinet heerst ook de overtuiging dat wij ons standpunt ten aanzien van Nieuw-Guinea niet kunnen prijsgeven en dat wij eerder heen zouden moeten gaan dan daartoe overgaan. Daarbij beseft men ook, dat in het parlement geen 2/3 meerderheid voor afstand van Nieuw-Guinea is te verkrijgen.

Ik hoop U hiermede weer enigszins au courant van de interne geschiedenis met betrekking tot Nieuw-Guinea te hebben gebracht en zal mijn kort relaas gaarne op die punten, waar gij dat wenst, mondeling aanvullen.

Prettige vacantie nog en tot ziens!

t.t.

(Mr. J.H. van Maarseveen)